

Четвер, 02 липня 2020 16:44

Обираємо героїв на порожньому місці, буквально молимося на них, а потім так само щиро втоптуємо в багнюку - режисер

У столичному музейному комплексі просто неба "Мамаєва слобода" відбулась прем'єра вистави київського Дикого театру "Червоне, чорне і знову червоне". Жанр – анархічний вестерн.

За пів години до початку підходжу до території музею, де відтворене козацьке селище Наддніпрянщини кінця XVII ст. Крізь огорожу видно 2 дуби і частину дерев'яної споруди-зрубу.

Крізь металеві ґратки віддаю квиток охоронцеві у вишиванці із рацією в руці. Відчиняє хвіртку, посміхається і дає кольорову мапу музею розміром А4 із мініатюрними зображеннями усіх 98 будівель.

На карті червоним маркером намальовані 2 стрілки – початок місця дії і туалет.

Дорогою до сцени минаю кілька садиб і дерев'яну церкву.

Підходжу до двох озер із білим і жовтим лататтям. Біля води стоять 3 жінок, чекають черги зробити фото. Дівчина у блакитній сукні і червоному вінку зі штучних ягід позує на дерев'яному містку з високим парапетом, сідає над водою.

"Дивись обережніше, бо кладка старенька, такої краси не втримає", - жартує її подруга в джинсах і білій футболці, робить фото.

Коло садиби гончара, де скоро почнеться дійство, для глядачів обладнали торгівельні рундуки – стоїть перевернутий віз, заставлений пляшками з вишнівкою, слив'янкою і калганівкою.

"Де тут мапу місцевості можна на вишнівку обміняти? - до дерев'яного столу підходить чоловік років 30-ти. На ньому - джинси, вишиванка білим по білому і блакитна захисна маска на обличчі. Віддає свій флаєр дівчині у вишиванці й плахті, з вінком на голові. Вона наливає порцію вишнівки.

"Влучно виставу назвали, - каже. Дивиться крізь чарку на світло. - О, червоне вже бачу, коли там чорне буде? А після знову за червоним прийду", - знімає маску з лівого вуха і відпиває з чарки. Порцію наливки можна купити за 50 грн.

Де тут мапу місцевості можна на вишнівку обміняти?

Відвідувачів зустрічає директорка Дикого театру **Ярослава Кравченко**. Вона - у коротенькому червоному комбінезоні, з чорною сумкою-бананкою і в білих кедах.

"Дико скучила за всіма, - **каже**. - Допивайте і прошу сідати".

Лави поставили просто під вишнями. На одному з дерев, над головами глядачів другого ряду починають моститись кури.

"Нам було справді складно 100 днів не грати. Сьогодні ми - перший театр, який презентує післякарантинну прем'єру. Репетиції проводили тут, у Мамаєвій слободі, зустрілись у перший же день, як почав ходити транспорт. Актори у виставі – суцільний тестостерон, але вони всі були дико ніжні, - каже **Ярослава**, піднімаючись на драбину, що стоїть біля дерева на імпровізованій сцені. -

Сьогодні, як завжди, театр буде диким - будемо трошки матюкатися, говорити речі, які можуть коробити - російською, українською, будуть психоделічні моменти, тож першим рядам буде особливо весело".

Автор: Facebook Андріана Галецька

Директорка Дикого театру Ярослава Кравченко звертається до глядачів перед виставою "Вистава про анархію, "махновців", але не про Махна, - розповідає мені **директорка театру**, відійшовши від сцени. - Його ми побачимо лише в одному епізоді в кінці. Навмисне лишили чувака за кадром, чиї ідеї живуть, йдуть у маси, трансформуються, ретранслюються змінюються, і чорним прапором якого можна прикритись і творити будь-що. Як завжди, "Дикий" заглядає трохи наперед. Відслідковуємо настрої в суспільстві і розуміємо, що анархія – один із напрямів, куди зараз може рухатись Україна. Хочемо, щоби глядачі аналізували сучасність і розуміли: те, що зараз відбувається – не вперше, і поки не відпрацюємо уроків - нічого доброго не буде. А тих, хто засидівся по домах – хочемо трохи збадьорити".

Сценарій написали 3 авторів, об'єднаних у творче угруповання "Піратська бухта". Сідаю поруч із одним з них, завідувачем кафедри історії України Луганського університету **Олександром Набокою**.

Він – у джинсах, чорній футболці й синіх кедах Конверсах – "У кольорах повстанського прапора батьки Махна", - жартує автор.

Те, що зараз відбувається – не вперше, і поки не відпрацюємо уроків - нічого доброго не буде

"Ми, всі 3 авторів п'єси, походимо зі Слобожанщини, - каже. - Вистава є присвятою рідному краю. З початком війни на Донбасі Луганськ мені, на жаль, довелось покинути, із 2014-го деякий час я жив як переселенець в Ужгороді на Закарпатті. "Піратську бухту" задумали там у березні 2017-го – буквально сидячи в кнайпі, на обговорення ідеї наштовхнуло зображення "опришків" зі зброєю. Створили творче об'єднання, яке актуалізує історичну тематику. Почали писати п'єси й сценарії для кінофільмів".

3 роки тому Олександр повернувся до міста Старобільськ (Луганщина), викладає в евакуйованому з обласного центру університеті.

"Описали "махновські" історії на Слобожанщині сторічної давності, бо помітили містичну схожість із українськими реаліями літа 2014 року. А постановці "Дикого театру" додалось ще більше сучасних смислів", – розповідає **Олександр**.

Автор: Олексій Товпига

Батько Махно з Катериною чекають на цінний вантаж, який доставляють Крук із Бароном Сидимо з ним під вишнею, неподалік нас на поваленому дереві налаштовує інструменти ансамбль "Троїсті музики".

"Місце дії у виставі – навколишні села тодішнього повітового центру Старобільська, 1920-й", - каже **Олександр**.

Почалася вистава. Сценою служить подвір'я садиби коваля.

Ліворуч - клуня, на її стрісі - ікони з обличчями 3 українських президентів – Віктора Ющенка, Віктора Януковича і Володимира Зеленського – по центру. Поодаль стоїть дерев'яна труна. Біля клуні з іконами чоловік в одних трусах розбиває скарбонку для пожертв, скидає гроші у великий мішок.

"Да что же это совершенно народ збеднел, - каже протяжно "окаючи". - Нічого на церкву не дають". Звучать постріли, піп матюкається, а потім хреститься.

Дістає вилами ікони зі стріхи, хапає лик Зеленського і прикладає до грудей.

Автор: Олексій Товпига

Актор Сергій Солопай у ролі отця Онуфрія тримає в руках ікону з обличчям Зеленського. На сцену вибігають 2 озброєних чоловіків – один у зеленому оксамитовому камзолі, білій сорочці з жабо і звужених донизу штанах. Однею рукою поправляє на голові кашкет із білою квіткою, а тоді – окуляри із круглими скельцями. Його супутник – у безрукавці з хутра й високий білій шапці, тягне за шию "червоного комісара" з мішком на голові.

Розпитує Олександра про те, що відбувається на сцені.

"Обидва чоловіки - анархісти. Петро Крук, той, що у шкурах – герой галицьких фронтів. Постійно згадує про свій бойовий досвід під час Першої світової. Таких людей у 1920-х на Слобожанщині було багато. Він дезертирував з армії, приніс із собою ствол – і в будь-який момент готовий був його використати для боротьби із різними ворогами. Посттравматичний ветеранський синдром і складне життя останніми роками дезорієнтувало Крука як особистість, зробило кривавим хлопцем,

незважаючи на природну доброту і хазяйновитість. Але по суті Петро Крук – "дитя землі" із суто українським ставленням до неї як до неньки.

До нашої лавки підходить сіра кішка, треться об ноги.

*Життя останніми роками дезорієнтувало Крука як особистість,
зробило кривавим хлопцем*

"Петро пішов до анархістів, бо в тих не було в планах забирати землю в селян, ані сидіти в них на шії й відбирати врожай, як це робили "червоні".

На сцені анархісти говорять із батюшкою, той нарешті випускає з рук ікону Зеленського. Махновці лаються між собою за втрачений цінний вантаж.

"Просрали обоз, та що той обоз. Ти взагалі розумієш, Крук, що тобі батько Махно зробить за втрачену оксамитову коробочку? Прив'яже до воза за причандали. Як то можна "праворуч" і "ліворуч" плутати?" – кричить Валеон Барон в окулярах, погрожує Крку пістолем.

"Паралельно із тим, що я воюю з "червоними" за незалежність, за свої ідею – то у мене ще й іде війна за свідомість Петра Крука, яка ніяк не піддається, не йде назустріч, - коментує виконавець ролі Барона актор театру "Золоті ворота" **Орест Пастух**. Грає у іншому складі вистави. - Мій персонаж – людина із вищою освітою, він бачив світ, багато читав, ним керує рація. Барон – збірний образ всіх революціонерів-романтиків, які в той період свято вірили, що відколовшись від Російської імперії, у нас є шанс здобути не просто свою державу, а прогресивну, передову країну. Показуємо намагання освіченого пласту зрушити з місця народ, збагнути народну глибину – чим він керується, що відбувається в його голові, чому саме така логіка його поведінки, думок. Адже 100 років тому українські селяни повелись на заклик "Землю крестьянам" – і пустили на свою ж територію армію більшовиків – а це закінчилось Голодомором.

На сцену вибігають 2 більшовиків, Дуб і Пацюк - один у розстібнутій моряцькій шинелі й кашкеті, інший у сірій шинелі й будьонівці. Накидаються на отця Онуфрія, щоб вибити інформацію. Дуб дістає ножем з казанка отцеві вареники в сметані, смачно їх поїдає – цим шантажує батюшку.

Автор: Дикий театр

Дмитро Усов у ролі Дуба поїдає з казанка вареники

"Махновці захопили голову крайкому ЧК товариша Дашева, а Дуб і Пацюк – із його карального загону, - пояснює **Олександр Набока**. - Функція крайкомів була контролююча, тоді на Слобожанщині, як і всюди по селах, здійснювалася продрозкладка, це супроводжувалось стихійними виступами селян. У повітових містах були крайкоми чекістів із цілими загонами - у разі необхідності придушували повстання і проводили акції залякування. Хоч офіційна радянська історіографія і стверджувала, що Совети прийшли у лютому 1919-го "побєдоносно", але у Старобільську аж до 1923-го масово утворювались різноманітні повстанські течії - і не лише під приводом Махна".

*Показуємо намагання освіченого пласту зрушити з місця народ,
збагнути народну глибину*

На сцені Петро Крук годує бананом маленького чорного кабанчика, називає його Ніколашка II.

"2 години тому впіймали те капосне порося, - сміється виконавець ролі комуніста Дуба **Дмитро Усов**. Підходить до нас із Набокою. – Проснулись у ньому кабанські гени – втекло і по Мамаєвій слободі гасало. Загонщиками побули втрьох з "панотцем" і Андрієм Кронглевським, який грає Петра Крука. Добре, що заскочило в купу гілок. Якби не зловили – все, не було би вистави, - сміється. – То Андрій же ж сам придумав для ролі свинюку. Довелось швидко шукати, директорка купила через інтернет і привезла. Насправді порося – дівчинка, але Ніколашка II органічно у виставу вписалося".

На сцені червоний комісар Дашев хизується чоботами перед Петром Круком, тримає над ним довгу шаблю, спілкуються про війну і зброю. Крук заздрісно дивиться на взуття комісара.

Автор: Олексій Товпига

Дмитро Олійник у ролі комісара Дашева розповідає про хиби українців

"А знаєш, що людину можна розрубати навпіл, якщо вірно прицілитись?" – Дашев заносить шаблю над Петром.

Позаду червоного комісара з'являється солдатська вдова Катерина. Вона – у довгій чорній спідниці, з хустками на голові, накрученими як чалма, обличчя жінки вимашене брудом і кров'ю. На грудях у вдови – ордени різних армій. Вона виймає шаблю із рук Дашева.

"У той момент я уособлювала смерть, яка вибирає, кого треба лишити, - розповідає виконавиця ролі Катерини **Наталя Кобізька**. Неподалік клуні гример вимащує її штучною кров'ю. - За сценарієм у мене було лише кілька сцен. У п'єсі Катька – солдатка і така собі дівчина-втіха для місцевих і заїжджих в село військових. Але Максим Голенко дозволяє акторам бути співавторами ролі – і ми разом вирішили поекспериментувати, зробили Катю глибшою, ніж просто повія. Вирішили, що Катерина має вершити долі чоловіків. У нас вона – наскрізь алегоричний образ - уособлення землі, війни, анархії надприродної відьомської сили і навіть смерті. У якийсь момент Катерина показує, що вона слабка – "приходь, утішся, все буде добре", але якщо щось не по її – то в буквальному сенсі летять голови".

Акторці художник з костюма Юлія Заулична намощує на голову ще одну хустку – каже, щоби була, як Мамай.

"Хочу, щоб наша вистава викликала у глядачів певний страх, - додає Наталя, йдучи на сцену, - Кажу своїм образом: я мушу вбивати, мушу вас чистити, але ж я не можу знищити всіх. Ми повмираємо – і що? Мені ж потрібні свідомі хороші люди. Ця чистка потрібна для того, щоби лишити мати-анархію в минулому – і нехай буде лише берегиня-земля, яка дасть плоди. "Не хочу більше смерті, хочу давати життя".

Кажу своїм образом: я мушу вбивати, мушу вас чистити, але ж я не можу знищити всіх

Посеред сцени Петро Крук вбиває комісара - відрубуючи голову, знімає з нього чоботи.

"Самий концепт нашої п'єси антивоєнний, але показуємо криваві сцени, абсурд, гротеск, який, між іншим, не є вигаданим, - розповідає **Олександр Набока**. - 1919-1920 років, коли Україна буквально перетворилася на Дикий Захід, таке цілком могло бути. На сцену з головою Дашева наштовхнули архівні фото тих років. На них – радянський активіст, якому відрубали голову прибічники відомого в наших краях повстанця на прізвище Каменюка. "Зверство банди Каменюки", - так колись підписали світлину.

Відпиває липовий чай зі стаканчика.

"Крук приязно спілкується з Дашевим, у них є загальна тема, вони люблять зброю, і це навіть привід для побратання, - каже. - Але в якийсь момент у Петра спрацьовує ветеранський синдром і він відрубав комісару голову. Чоботи Крука цікавлять як найбільш коштовна річ. У 1919-1920-х пограбувати або навіть вбити за дорогу одягу – не було чимось винятковим. Загальна нестача всього робила людей "дикунами". Ніл Гейман, автор "Американських богів" писав, що від цивілізації до дикості людину відділяє пропущення лише одного прийому їжі. Я - людина з прифронтової території і особисто був свідком, як війна породжує ненависть. В тих умовах, у яких зараз знаходяться українці – ми недалеко від того, щоби ненависть розпалилась до критичної відмітки, але дякувати Богу, поки вона не переходить межу. Поки що українське суспільство намагається зберігати тверезість і толерантність".

Автор: Олексій Товпига

Наталя Кобізька в ролі Катерини допомагає вбити червоного комісара
На сцені Валеон Барон і Петро Крук обирають серед публіки на лавках "зрадника-комуніста".
Проводять віче.

Поки Валеон Барон говорить до глядачів, Катерина підходить до чоловіків у залі і обмацує їхні кишеньки.

- Давайте обирати зрадника демократичним шляхом, - вигукує Барон. - Хто хоче, щоб закінчилась війна? Щоб вирости пенсії? Щоби були хороші дороги? І дешевий газ!

- Який газ?- кричить йому Крук.

- Тихо, у нас це завжди працює.

"Ага, як історія йде по колу, - аплодує хлопець у джинсивці. - Прийшла знов до влади бидлота з низьким рівнем кругозору, чуваки, які піймали бога за бороду, думають, що будуть вічно при владі, і не бояться осуду. Нехай вважають - один теж вважав. Оно, сидить тепер в Ростові".

Із зали обирають комуніста і виводять на сцену.

Давайте обирати зрадника демократичним шляхом

Катерина на коні, якого веде козак з чубом у вишиванці, "виганяє" публіку на іншу локацію.

"От тут нас і розстріляють, - коментує дівчина у білій сукні з вінком на голові. – І знаєш, ніби, що вистава - а стрьомно, - поглядає на супутника. Ідемо з Олександром Набокою неосвітленою дорогою між дерев.

Поблизу озера стоїть хлопець у чорній майці і яскраво-червоних джинсах. Говорить по телефону.

"Уявляєш, зробили ікони з Ющенком і Яником, а посеред вистави розбили ікону з обличчям Зеленського, - каже в слухавку. – Ну просто тобі натяк на третій Майдан".

"А в нас в Україні постійно так, - коментує режисер вистави **Максим Голенко**. - Обираємо героїв, богів на порожньому місці, буквально молимося на них, а потім так само щиро у них розчаровуємось і втоптуємо в багнюку. Один із найяскравіших прикладів останніх років – Надія Савченко. Він повної героїзації – до інтоксикації. Цікавлюсь питанням сприйняття героїки українцями – і зробив висновок, що такий процес становлення і знищення українського героя постійний. Ікони запропонувала зробити наша художниця, ми вирішили, що це доволі цікавий хід, і скористались ним. Сміслів про третій майдан не закладали, але глядачі "Дикого" постійно знаходять нові меседжі.

Автор: Олексій Товпига

Андрій Кронглевський в ролі Петра Крука годує порося

Йдемо повз дерев'яні споруди. Поруч із нами проходить співробітниця музею, киває актору **Дмитру Усову**.

"А я все за цих дівчат і хлопців хвилювався, які тут працюють, - всміхається актор. - Вони спокійні, у них тут не так, як зовні тече час – а "Дикий" все-таки дикий. Коли після карантину зібрались на репетицію, то бачив кілька переляканих поглядів від "місцевих" - ну так, чули матюки, "члени", комуністи і в них на території розказують про партію й Леніна. А вчора після прем'єри поспілкувались, то, ніби, все сподобалось. Зрозуміли, що матюки, кокаїн і піструни – не просто заради хайпу, в цьому є сенс, певні смисли продукуємо, а ці смисли їм близькі".

Автор: Олексій Товпига

Акторка Наталя Кобізька в ролі солдатки Катерини виганяє глядачів на локацію до озера
Акторка Наталя Кобізька, яка грала Катю, спускається до виходу з музею вже без гриму і в довгій квітчастій сукні. До неї підбігають 2 дівчат, за ними йде чоловік:

"Ти була така, що тебе хотілось "трогати", - вигукують.

"Дякую, я старалася, - **каже Наталя.** - Якщо це викликало сексуальне бажання – най буде. Щоб народжувались хороші люди. Чула інший відгук: все це смішно, але насправді це було так страшно, - поправляє волосся. - Чим різкіше говоримо про проблеми чи недоліки – для глядача це боляче, він намагається від цього позбутись, але наша історія змушує замислитись. На виставі "Дикого" "Жінко, сядь" про психологічне домашнє насильство - спостерігала сильний вплив на публіку. Буває таке, що глядач купує квитки в перший ряд, а потім намагається піти – не витримує напруги. При тому, що публіку заздалегідь попереджають, що це дуже специфічна річ.

Для глядача це боляче, він намагається цього позбутись, але вистава змушує замислитись

Там є камерна сцена, в якій глядачі виконують роль запрошених на весілля, коли публіка збирається навколо весільного столу – актор відчуває їхні настрої. По багатьох видно, що проблеми, які піднімаємо, відбуваються в їхній родині. На одному з показів чоловік почав підбурювати дружину: "Ідьом, что за хірня!" Жінка сиділа вся заплакана. І це те, що вони одному не скажуть: "Чувак, блін, ну нам треба щось робить, я не хочу фіналу цієї п'єси в нашому житті". Але принаймні вони це відчують. Такий вплив сучасного театру. Одна моя знайома постійно приходила на нашу виставу "Бути знизу", попросила скинути фінальний монолог. Потім розповіла, що відмінила весілля: зрозуміла, що не хоче заміж за того чоловіка".

Вистава тривала близько 2,5 годин до 22:30.

Наступні покази "Червоне, чорне і знову червоне" у "Мамаєвій слободі" 23 і 24 липня.

"Комуністична влада офіційно встановилась у [Старобільську на Луганщині](#) в лютому 1919-го, - розповідає історик Олександр Набока. - До цього – 1918 року на Слобожанщині підтримували уряд Скоропадського, деякий час тут були "білі козаки". 1920-го, воюючи із "більшовиками" поблизу міста Ізюм під Харковом, Нестор Махно отримав поранення в ногу і потребував лікування. Коли почали шукати лікарню – виявилось, що в Старобільську є підходяща. Захопивши місто, Махно отримав медичну допомогу, а потім навіть провів парад, поклавши поранену ногу на барабан. 2 жовтня 1920-го у Старобільську він уклав чергову угоду з більшовиками про боротьбу проти білого генерала Врангеля, добився у "червоних", щоб вони надали йому певну територію для державних проєктів. Тоді у місті були впевнені, що саме Старобільськ невдовзі стане столицею анархістів".

Автор: Ганна Щокань